

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра «Менеджмент»

(найменування кафедри, яка відповідає за дисципліну)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Ректор (перший проректор)

« 30 » _____ 20 21 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 21 Місцевий та регіональний розвиток

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність

281 «Публічне управління та адміністрування»

(код і найменування спеціальності)

освітня програма (спеціалізація)

«Регіональне управління»

(назва освітньої програми (спеціалізації))

інститут, факультет

економіко-гуманітарний, економіки та управління

(найменування інституту, факультету)

мова навчання

державна

Робоча програма OK21 «Місцевий та регіональний розвиток» для здобувачів вищої освіти
(назва навчальної дисципліни)
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», освітня програма
(спеціалізація) «Регіональне управління».

«25» 08, 2021 року - _____ с.

Розробники: Гудзь П.В., професор кафедри менеджменту, доктор економічних наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри менеджменту

Протокол № 1 від «30» 08 2021 року

Завідувач кафедри менеджменту

«30» 08 2021 року _____ (Пуліна Т.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і управління
(найменування факультету)

Протокол від «30» 08 2021 року № 34

«30» 08 2021 року Голова _____ (Корольков В.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань <u>28 «Публічне управління та адміністрування»</u> (шифр і назва)	нормативна обов’язкова	
Модулів –	Спеціальність (освітня програма, спеціалізація): <u>281 «Публічне управління та адміністрування»</u> <u>Освітня програма «Регіональне управління»</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр	
(назва)		7-й	7-й
Загальна кількість годин – 150		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 год. самостійної роботи студента –5 год.	Освітній ступінь: бакалавр	30	8
		Практичні, семінарські	
		14	2
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		56	80
		Індивідуальні завдання:	
		50	60
	Вид контролю: екзамен		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 36,7% до 63,3%

для заочної форми навчання – 2,3% до 91,7%.

2. Мета навчальної дисципліни

Мета: формування теоретичних і практичних знань про закономірності та особливості функціонування місцевої та регіональної економіки, сучасний стан і напрямки регіонального та локального розвитку економіки в умовах євроінтеграційних процесів; визначення ролі громадянського сектора в структурі факторів місцевого і регіонального розвитку; обґрунтування організаційно-економічних механізмів управління місцевим економічним розвитком, а також соціальних, екологічних та аспектів розвитку територіальної економіки в умовах становлення ТГ.

Для досягнення мети навчальний процес спрямовано на вивчення широкого кола загальних питань національної та регіональної економіки. Відповідно до мети курсу визначено низку **завдань**:

- аналіз сучасного стану регіональної політики в Україні;
- вивчення закономірностей та особливостей функціонування локальної та регіональної економіки порівняно з економіками інших країн;
- засвоєння економічних теорій розвитку регіональної та місцевої економіки;
- обґрунтування фінансово-економічної незалежності територіальних громад і регіонів; визначення соціальних результатів економічного розвитку регіонів та ОТГ;
- розгляд сучасного стану і основних напрямів регіонального розвитку економіки;
- визначення і обґрунтування стратегічних пріоритетів і операційних цілей розвитку територій та механізмів їх досягнення;
- застосування методів оцінювання економічної ефективності місцевого та регіонального розвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати

загальні компетентності:

ЗК1 Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК2 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК3 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК4 Здатність бути критичним і самокритичним

ЗК5 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

ЗК6 Здатність працювати в команді

ЗК7 Здатність планувати та управляти часом

ЗК8 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК 10 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК11 Здатність спілкуватися іноземною мовою

ЗК12 Навички міжособистісної взаємодії

ЗК13 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК1 Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів

СК3 Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки

СК7 Здатність готувати проекти управлінських рішень та їх впроваджувати

СК9 Здатність впроваджувати інноваційні технології.

СК10 Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.

СК11 Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування

Очікувані програмні результати навчання:

Програмні результати навчання ОП	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.	Поєднання лекцій, практичних занять. Презентації (колективні, індивідуальні). Кейси. Ділові ігри «Студентський кейс-чемпіонат». Робота в малих групах. Управлінські ситуації. з	- поточний та рубіжний контроль, практичні заняття, тести, практичні завдання); - модульний контроль (самостійне опрацювання тем, усне і письмове опитування, підготовка презентацій, формування і презентація наукових доповідей

	прийняття рішення. Диспути. Написання тез доповідей. Методи – «мозковий штурм», метод «перевернутого класу». Методи самонавчання..	(тези, есе); сертифікат від <i>Prometheus</i> «Підготовка та впровадження проектів розвитку громад», підсумковий тест семестровий контроль (іспит),
ПРН 2. Застосовувати норми та правила професійного спілкування українською мовою. .	Поєднання лекцій, практичних занять. Презентації (колективні, індивідуальні). Кейси. Ділові ігри «Студентський кейс-чемпіонат». Робота в малих групах. Управлінські ситуації. з прийняття рішення. Диспути. Написання тез доповідей. Методи – «мозковий штурм», метод «перевернутого класу». Методи самонавчання..	- поточний та рубіжний контроль, практичні заняття, тести, практичні завдання); - модульний контроль (самостійне опрацювання тем, усне і письмове опитування, підготовка презентацій, формування і презентація наукових доповідей (тези, есе); сертифікат від <i>Prometheus</i> «Підготовка та впровадження проектів розвитку громад», підсумковий тест семестровий контроль (іспит),
ПРН 7. Уміти організовувати та брати участь у волонтерських/культурно-освітніх/спортивних проектах, спрямованих на формування здорового способу життя / активної громадянської позиції	Поєднання лекцій, практичних занять. Презентації (колективні, індивідуальні). Кейси. Ділові ігри «Студентський кейс-чемпіонат». Робота в малих групах. Управлінські ситуації. з прийняття рішення. Диспути. Написання тез доповідей. Методи – «мозковий штурм», метод «перевернутого класу». Методи самонавчання..	- поточний та рубіжний контроль, практичні заняття, тести, практичні завдання); - модульний контроль (самостійне опрацювання тем, усне і письмове опитування, підготовка презентацій, формування і презентація наукових доповідей (тези, есе); сертифікат від <i>Prometheus</i> «Підготовка та впровадження проектів розвитку громад», підсумковий тест семестровий контроль (іспит),
ПРН 12 Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування .	Поєднання лекцій, практичних занять. Презентації (колективні, індивідуальні). Кейси. Ділові ігри «Студентський кейс-чемпіонат». Робота в малих групах. Управлінські ситуації. з прийняття рішення. Диспути. Написання тез доповідей. Методи – «мозковий штурм», метод «перевернутого класу». Методи самонавчання..	- поточний та рубіжний контроль, практичні заняття, тести, практичні завдання); - модульний контроль (самостійне опрацювання тем, усне і письмове опитування, підготовка презентацій, формування і презентація наукових доповідей (тези, есе); сертифікат від <i>Prometheus</i> «Підготовка та впровадження проектів розвитку громад», підсумковий тест семестровий контроль (іспит),
ПРН 13. Використовувати методи аналізу та оцінювання програм сталого	Поєднання лекцій, практичних занять. Презентації (колективні, індивідуальні). Кейси.	- поточний та рубіжний контроль, практичні заняття, тести, практичні завдання); - модульний контроль (самостійне

розвитку	Ділові ігри «Студентський кейс-чемпіонат». Робота в малих групах. Управлінські ситуації. з прийняття рішення. Диспути. Написання тез доповідей. Методи – «мозковий штурм», метод «перевернутого класу». Методи самонавчання. Проектний менеджмент.	опрацювання тем, усне і письмове опитування, підготовка презентацій, формування і презентація наукових доповідей (тези, есе); сертифікат від <i>Prometheus</i> «Підготовка та впровадження проектів розвитку громад», рубіжні контролю, тези наукових повідомлень, підсумковий тест семестровий контроль (іспит),
----------	--	---

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи місцевого та регіонального розвитку

Тема 1. Теоретичні основи та методологічні засади місцевого та регіонального розвитку

Демократизація суспільного життя. Децентралізація управління та адміністративно-територіальна реформа. Основні наслідки та сучасні виклики. Становлення і розвиток об'єднаних територіальних громад.

Поняття регіону. Основні підходи до визначення сутності регіону. Основні риси регіону. Класифікація регіонів. Поняття розвитку. Сутність розвитку та його складові. Види розвитку. Просторовий і територіальний розвиток. Регіональний розвиток: основні концепції та механізми реалізації.

Нормативно-правове забезпечення місцевого та регіонального розвитку. Інституційні механізми регіонального розвитку.

Основи регіональної політики України. Державна політика розвитку місцевого самоврядування. Економічні засади місцевого та регіонального розвитку. Соціальна складова місцевого та регіонального розвитку. Діяльність Ради регіонального розвитку, Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентів України.

Тема 2. Теоретичні засади та сучасний стан державної політики місцевого і регіонального розвитку

Сутність державної регіональної економічної політики. Об'єкти і суб'єкти державної регіональної політики. Основні цілі державної регіональної економічної політики. Завдання державної регіональної політики. Поняття і суть механізму реалізації державної регіональної економічної політики. Цільова організаційно-правова база реалізації державної регіональної економічної політики. Основні важелі та інструменти механізму реалізації державної регіональної економічної політики. Спеціальні (вільні) економічні зони, як один із засобів реалізації державної регіональної економічної політики державної регіональної економічної політики. Адміністративно-територіальний устрій України. Сутність та специфіка суспільно-географічного районування України. Законодавча база регіонального розвитку в Україні: Закони України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про планування і забудову територій», Закон України «Про місцеве самоврядування», «Про місцеві державні адміністрації», «Бюджетний кодекс України», «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Шляхи удосконалення адміністративно-територіального устрою України. Проблеми децентралізації влади в Україні.

Історія розвитку місцевого самоврядування та етапи місцевого економічного розвитку. Економіко-правові та організаційно-економічні засади становлення економіки ОТГ.

Тема 3. Конкурентоспроможність розвитку регіонів

Понятті конкуренції та конкурентійності. Конкурентоспроможність як економічна категорія. Основні теорії конкурентоспроможності регіону. Теорія конкурентних переваг М.Портера.

Конкурентоспроможність регіональної економіки в системі світової економіки. Концепція міжнародної конкурентоспроможності регіонів України.

Принципи та методика визначення рейтингу конкурентоспроможності регіону. Аналіз європейського досвіду визначення конкурентоспроможності регіону. Характеристика показників, що входять до складу конкурентоспроможності регіону. Розрахунок інтегрального показника конкурентоспроможності регіону.

Тема 4. Стратегічний підхід до місцевого та регіонального розвитку

Методологія стратегування регіонального та місцевого розвитку. Обґрунтування необхідності прийняття Державної стратегії.

Основні напрями вдосконалення системи територіальної організації державної влади та системи місцевого самоврядування. Зміцнення матеріальної і фінансової бази місцевого самоврядування та ресурсне забезпечення місцевого та регіонального розвитку. Етапи реалізації Державної стратегії та її нормативно-правове забезпечення.

Сильні і слабкі сторони соціально-економічного розвитку регіонів. Основні оперативні цілі та основні завдання державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Механізм реалізації та моніторингу виконання стратегії.

Особливості розробки і реалізації регіональних програм розвитку. Порівняльний аналіз. Основні тенденції та проблеми соціально-економічного розвитку Запорізької області на період до 2027 року. Сценарії розвитку Запорізької області. Пріоритети і стратегічні цілі та завдання розвитку області на період до 2027 року. Особливості розробки і впровадження стратегій розвитку територіальних громад.

Програмування та проектування регіонального розвитку.

Тема 5. Соціальна інклюзія у місцевому та регіональному розвитку

Соціальний договір та його сутність. Основні суб'єкти місцевого та регіонального розвитку. Їх ролі та функції.

Матеріальні і нематеріальні ресурси розвитку громади: місцевих традицій, самоорганізації людей, унікальних здібностей членів громади, інтелектуальної власності громади - символіки, рецептів їжі, секретів народних промислів, народної творчості тощо). Шляхи підвищення згуртованості громад.

Форми участі громадськості у просторовому плануванні у громаді. Участь громадськості в містобудівній діяльності. Створення карти можливостей громади. Громадська рада громади. Соціальна активність: громадянські компетентності та фахові компетентності як ресурс розвитку. Потенційна участь у розвитку громади різних вікових та соціальних груп: молодь, літні люди, творчі особистості та відомі митці. Громадські організації та неформальна самоорганізація громадян. Навички міжособистісної взаємодії.

Економіка домогосподарства та партнерство господарств. Місцеві ініціативи в системі регіонального розвитку.

Змістовний модуль 2. Проектний підхід до місцевого та регіонального соціально-економічного розвитку

Тема 6. Розвиток підприємництва в контексті МЕР

Підхід до місцевого економічного розвитку. Класифікація інструментів місцевого економічного розвитку. Соціальне підприємництво. Простори спільного використання. Підтримка бізнесу. Сприяння розвитку підприємництва. Залучення нового бізнесу та інвестицій. Робота в екосистемі. Процес місцевого економічного розвитку.

Громада як джерело новаторства. Форми соціальних новацій. Фізичні особи-підприємців як основа місцевої зайнятості. Правове регулювання підприємницької діяльності. Особливості функціонування місцевої економіки в умовах пандемії Covid-19..

Тема 7. Інституційне забезпечення місцевого та регіонального економічного розвитку.

Сутність та еволюція ІМЕР. Інституції місцевого розвитку як ресурс розвитку громад і територій. Ресурсна база та інституційний ландшафт місцевого економічного розвитку.

Види та форми ІМЕР. Характеристики ІМЕР. Фактори та доцільність створення ІМЕР. Основні етапи створення Агенцій місцевого економічного розвитку. Визначення сфер діяльності ІМЕР. Форми планування діяльності Агенцій. Визначення впливу ІМЕР на середовище діяльності. Партнерство з бізнесом та владою.

Послуги та бізнес-моделі функціонування ІМЕР. Ознаки інституційної сталості ІМЕР.

Тема 8. Інноваційне підприємництво та управління стартап проектами громади.

Інноваційне підприємництво та управління стартап проектами громади. Обґрунтування проекту. Розробка стартап-проекту громади. Методика розробки. Формування бізнес-ідеї проекту. Розроблення концепції проекту. Розробка елементів плану проекту. Розробка календарного графіку проекту. Розробка бюджету (для соціальних проектів – бюджету участі). Розробка робочих завдань і моніторингу виконання проекту.

Забезпечення реалізації проекту. Оцінка ефективності реалізації проекту. Методи оцінювання проекту евалюація ex-post.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	ла б	інд	с.р.		л	п	ла б	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи місцевого та регіонального розвитку												
Тема 1. Теоретичні основи та методологічні засади місцевого та регіонального розвитку	15	4	2		4	7	17	2	1		6	10
Тема 2. Теоретичні засади та сучасний стан державної політики місцевого і регіонального розвитку	13	3	1		4	7	14	-			6	10

Тема 3. Конкурентоспроможність розвитку регіонів	16	3	2		4	7	14				8	10
Тема 4. Стратегічний підхід до місцевого та регіонального розвитку	15	4	2		4	7	14				8	10
Тема 5. Соціальна інклюзія у місцевому та регіональному розвитку	15	4	2		4	7	15	2			8	10
Змістовий модуль 2. Проектний підхід до місцевого соціально-економічного розвитку)												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 6. Розвиток підприємництва в контексті МЕР	13	3	1		4	7	12	-			8	10
Тема 7. Інституційне забезпечення місцевого та регіонального економічного розвитку.	15	4	2		4	7	17	2			8	10
Тема 8. Інноваційне підприємництво та управління стартап проектами громади	17	4	2		4	7	20	2	1		8	10
Усього годин	150	30	14		50	56	150	8	2		60	80

5. Теми практичних занять

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Ден.	Заоч.
1	Тема 1. Теоретичні основи та методологічні засади місцевого та регіонального розвитку	2	1
2	Тема 2. Теоретичні засади та сучасний стан державної політики місцевого і регіонального розвитку	1	-
3	Тема 3. Конкурентоспроможність розвитку регіонів	2	-
4	Тема 4. Стратегічний підхід до місцевого та регіонального розвитку	2	-
5	Тема 5. Соціальна інклюзія у місцевому та регіональному розвитку	2	-
6	Тема 6. Розвиток підприємництва в контексті МЕР	1	-
7	Тема 7. Інституційне забезпечення місцевого та регіонального економічного розвитку.	2	-
8	Тема 8. Інноваційне підприємництво та управління стартап проектами громади	2	1
	Всього	14	2

7. Теми лабораторних занять

Не передбачені навчальним планом.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Ден.	Заоч.
1	Тема 1. Теоретичні основи та методологічні засади місцевого та регіонального розвитку	7	10
2	Тема 2. Теоретичні засади та сучасний стан державної політики місцевого і регіонального розвитку	5	10
3	Тема 3. Конкурентоспроможність розвитку регіонів	7	10
4	Тема 4. Стратегічний підхід до місцевого та регіонального розвитку	7	10
5	Тема 5. Соціальна інклюзія у місцевому та регіональному розвитку	7	10
6	Тема 6. Розвиток підприємництва в контексті МЕР	5	10
7	Тема 7. Інституційне забезпечення місцевого та регіонального економічного розвитку.	9	10
8	Тема 8. Інноваційне підприємництво та управління стартап проектами громади	9	10
6	Всього	56	80

9. Індивідуальні завдання

Види індивідуальних науково-дослідних завдань:

- участь у студентських олімпіадах;
- конспект з теми (модуля) за заданим або власно розробленим студентом планом;
- реферат з теми (модуля) або вузької проблематики;
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, історичні розвідки тощо;
- розроблення навчальних та діагностичних тестових завдань (з теми, модуля, курсу).
- виготовлення презентацій для онлайн-формату дистанційного навчання,
- написання есе, творчих завдань,
- підготовка тез наукових повідомлень на наукові конференції,
- виступ на наукових конференціях (друковані тези);
- участь у інтернет-конференціях; тощо.

Здобувачі вищої освіти за темами, вказаними в тематичному плані дисципліни та у методичних рекомендаціях до самостійної роботи, виконують індивідуальні завдання у вигляді рефератів, реферативних доповідей, аналізу наукових статей, статистичних даних по місту, області, регіону або виконання тез наукових повідомлень згідно поданої нижче тематики.

Реферат є важливим засобом у засвоєнні знань. Мета реферативної доповіді полягає

у засвоєнні студентами основних аспектів розкритої у реферативному дослідженні теми, формуванні запитань, проведенні дискусії. На семінарському занятті рекомендується обговорювати не більше двох рефератів.

Вимоги до реферату:

Обсяг – 10–15 аркушів формату А 4;

Структура – вступ, основна частина, висновок, список використаних джерел.

У вступі розкривається актуальність теми, визначається мета, в основній частині містяться основні положення дослідження, що розкривають тему, у висновку викладаються основні положення та пропозиції автора, що впливають із розгляду теми.

Реферативна доповідь та участь в її обговоренні можуть бути предметом окремого оцінювання викладачем або враховуватись ним при оцінці інших форм контролю.

**Тематика творчих робіт студентів за курсом
«Місцевий та регіональний розвиток»
(конкурсні роботи, проекти, тези наукових повідомлень,
наукові статті, есе)**

1. Стимулювання центрів економічного розвитку (агломерації, міста)
2. Формування міських та регіональних економічних кластерів.
3. Шляхи використання потенціалу закладів вищої освіти для інноваційного розвитку агломерацій.
4. Обґрунтування створення ІТ-кластерів у агломераціях та великих містах, що мають необхідний потенціал та інфраструктуру.
5. Забезпечення організації приміського транспорту в агломераціях та великих містах і прилеглих територіях з урахуванням маятникової міграції.
6. Стратегічне планування розвитку транспортних систем агломерацій та великих міст з урахуванням принципів сталої мобільності.
7. Формування ефективної мережі закладів дошкільної та позашкільної освіти, загальної середньої освіти, зокрема шляхом впровадження профільної середньої освіти, що забезпечить ліцеї академічного та професійного спрямування, сприяння розвитку приватних закладів дошкільної освіти.
8. Сприяння модернізації інфраструктури великих міст та впровадженню ефективного ресурсного менеджменту.
9. Забезпечення підтримки індустрії переробки та утилізації відходів, що використовує передові інноваційні технології.
10. Створення сприятливих умов для запровадження підходів циркулярної економіки у сфері житлово-комунального господарства.
11. Способи забезпечення повного покриття територій агломерацій, великих міст та населених пунктів, що межують з ними, сучасними засобами мобільного зв'язку і швидкісного інтернету з метою спрощення доступу громадян до адміністративних, соціальних і комерційних послуг.
12. Методи використання потенціалу розвитку середніх та малих міст
13. Корегування методики вивчення потреб ринку праці в регіонах та формування державного замовлення на підготовку фахівців відповідного напрямку для регіонів.
14. Способи поліпшення транспортного сполучення міст і центрів ОТГ з регіональними центрами.
15. Стимулювання реновацій шляхом ефективного використання залишених територій і виробничих об'єктів у містах.
16. Обґрунтування моделі запровадження інноваційних технологій у системи управління розвитком міст на засадах концепції розумного міста (Smart City).
17. Обґрунтування структурних змін економіки регіонів, що постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України
18. Формування альтернативної економічної бази на інноваційній основі розвитку постраждалих територій внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України.
19. Науково-методичні підходи забезпечення доступності соціальних сервісів та адміністративних послуг.

20. Формування та утвердження оновленого іміджу Донецької та Луганської областей в Україні та за її межами з метою залучення інвестицій (українська зона відповідальності).
21. Розробка регіональних програм для розвитку рекреаційно-туристичних послуг на Азовському узбережжі (за вибором дестинації студентом).
22. Розробка інтегрованих проектів розвитку сільських територій
23. Обґрунтування розвитку форм кооперації для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції.
24. Форми і способи стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва на сільських територіях.
25. Адміністрування розвитку туристичної інфраструктури на сільських територіях.
26. Підвищення рівня цифрової грамотності населення сільських територій
27. Науково-теоретичне обґрунтування належної системи управління відновленням прибережних та морських екосистем.
28. Удосконалення транспортної логістики приморських регіонів,
29. Розробка проекту розбудови рекреаційно-туристичного потенціалу приморських територій на основі інклюзивності
30. Способи створення і використання креативних індустрій для розвитку приморських територій.
31. Обґрунтування проектів міжрегіональної співпраці приморських областей та територіальних громад у сфері збереження навколишнього природного середовища
32. Адміністрування проектів відновлення та розвитку традиційних місцевих ремесел і унікальних регіональних продуктів
33. Пріоритети диверсифікації сільськогосподарського виробництва у Запорізькій області
34. Регіональна політика формування та розвитку транскордонних кластерів в Україні.
35. Адміністрування розвитку екосистемних послуг у регіоні
36. Удосконалення державної системи моніторингу навколишнього природного середовища шляхом створення центрів моніторингу навколишнього природного середовища.
37. Обґрунтування програми цифрової трансформації регіону у сфері цифрових комунікацій
38. Реінжиніринг публічних послуг: теорія та практика.
39. Розвиток системи електронного документообігу в систему публічного управління регіону.
40. Шляхи розвитку платформ та офіційних порталів органів місцевого самоврядування.
41. Адміністрування електронних комунальних регіональних дата-центрів.
42. Передумови впровадження систем енергетичного менеджменту органів місцевого самоврядування.
43. Адміністрування модернізації об'єктів житлово-комунального господарства на засадах механізму енергосервісу.
44. Використання державно-приватного партнерства для залучення інвестицій у модернізацію інженерної інфраструктури житлово-комунального господарства.
45. Організаційно-управлінське забезпечення функціонування нових моделей закладів культури в ОТГ.
46. Розвиток інфраструктури надання адміністративних послуг в ОТГ
47. Обґрунтування методики проведення реінжинірингу публічних послуг.
48. Обґрунтування форм і способів дистанційного отримання соціальних та публічних послуг.

49. Інформаційне та організаційне забезпечення розвитку транскордонної, міжмуніципальної та макрорегіональної співпраці у сфері розроблення та реалізації спільних проектів сталого розвитку.
50. Посилення інституційного забезпечення міжрегіональної взаємодії

Оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання:

Рівень виконання ІНДЗ	К-ть балів
ІНДЗ виконано відмінно: повно висвітлена тема із сформульованими власними висновками	10
Недостатньо висвітлена тема із нечітко сформульованими власними висновками	5-9
Задовільне виконання ІНДЗ – неповно висвітлено тему без власних висновків студента	3-4
Тема висвітлена без чіткого розуміння суті дослідження	1-2

Виконання індивідуального навчально-дослідного (розрахунково-графічного) завдання „Розробка стартап-проекту територіальної громади», «Визначення і оцінка рівня економічного розвитку ТГ/регіону”.

Перший етап передбачає вибір індивідуального варіанта; написання вступу, який має містити обґрунтування актуальності теми, мету виконання індивідуальної навчально-дослідної роботи, а також завдання, вирішення яких сприяє досягненню поставленої мети. Завдання формулюють за розділами роботи: теоретичним, аналітичним і евристичним.

Другий етап. Формування теоретичного розділу роботи (першого розділу). Теоретичний розділ має розкривати зміст основних показників, що характеризують економіку регіону (валовий регіональний продукт; інвестиції в основний капітал; загальний обсяг інноваційних витрат; обсяги реалізованої продукції промисловості; зовнішньоторговельний оборот; середньомісячна номінальна заробітна плата одного найманого працівника), а також допоміжних показників (індекс інфляції та кількість наявного населення). Це має здійснюватися на основі аналізу літературних джерел, що містять теорію з указаних питань регіонального менеджменту. Перший розділ повинен закінчуватися узагальнюючим висновком.

Третій етап. Формування аналітичного розділу (другого розділу). Аналітичний розділ має містити результати розрахунків, що повинні бути отримані за наведеною нижче методикою, і висновок, зроблений за результатами аналітичних розрахунків.

Четвертий етап. Формування евристичного розділу (третього розділу), який повинен містити пропозиції щодо заходів, які мають бути запропоновані за результатами аналізу інтегрального показника. Кожний конкретний захід має бути обґрунтований щодо доцільності його реалізації для забезпечення сталого економічного розвитку регіону. В третьому розділі має бути наведений алгоритм розрахунку та оцінки інтегрального показника.

П'ятий етап. Формування висновків, що узагальнюють інформацію щодо вирішення завдань, які поставлені у вступі. Презентація.

10. Методи навчання

Навчальний процес у національному університеті «Запорізька політехніка» здійснюється за кредитно-модульною технологією – моделі організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні двох складових: модульної технології навчання та

кредитів (залікових одиниць) і охоплює зміст, форми та засоби навчального процесу, форми контролю навчальної діяльності студента в процесі аудиторної та самостійної роботи.

Серед методик та форм навчання даного курсу слід визначити такі методики викладання: методика проблемного навчання та евристичне навчання; форми навчання: аналітичні і проблемні лекції та дискусії, головна мета яких полягає розвитку у студентів логічного та самостійного осмислення додаткового матеріалу, який стосується сучасних процесів розвитку світової економіки; методики навчання: кейс-метод, презентації, стартап-проекти, які готують студенти самостійно та презентують для присутніх.

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);
- практична робота – для використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань;
- аналітичний метод – мисленнєвого або практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;
- проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

11. Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

- знання щодо сутності, принципів, механізмів місцевого та регіонального розвитку;
- знання щодо зарубіжної практики місцевого і регіонального розвитку;
- вміння визначати учасників та носіїв економічних інтересів територіальних спільнот базового рівня;
- знання про специфіку формування та реалізації територіальних (просторових) проектів розвитку та механізм їх реалізації;
- уміння розробляти стартап-проекти для розвитку економіки ТГ.

12. Засоби оцінювання

Контроль знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Місцевий та регіональний розвиток» ґрунтується на застосуванні рейтингової системи оцінювання. Для визначення рейтингової оцінки курс дисципліни поділяється на 2 змістовних модуля, в яких 8 тем, та проект-стартап.

Для студентів денної форми навчання засоби оцінювання: поточне усне опитування на лекційних та практичних заняттях, оцінка виконання практичних самостійних завдань, аудиторне розв'язання задач, тестова перевірка під час поточного та підсумкового контролю, проведення двох рубіжних контролів.

Для студентів заочної форми навчання засоби оцінювання: захист контрольної роботи, підсумковий контроль у формі заліку: тести, розв'язання задачі.

До основних завдань контролю знань належать:

- оцінювання рівня засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни;

- інформування здобувачів вищої освіти про якість їх роботи над вивченням дисципліни;
- мотивація здобувачів вищої освіти до систематичної активної роботи протягом семестру;
- аналіз успішності та вплив викладача на процес самостійної роботи здобувачів вищої освіти і ефективність навчального процесу в цілому.

Контроль дозволяє вимірювати й оцінювати здобуті здобувачами вищої освіти у процесі навчання знання, уміння та навички, тому він відіграє важливу роль у забезпеченні належного рівня підготовки фахівців.

Під час вивчення дисципліни «Місцевий та регіональний розвиток» застосовується поточний модульний контроль знань студентів. Підсумкове (завершальне) оцінювання знань студентів з дисципліни здійснюється, згідно з встановленим у НУ «Запорізька політехніка» порядком, за 100-бальною шкалою з урахуванням результатів поточного модульного контролю.

В процесі поточного контролю здійснюється перевірка запам'ятовування та розуміння програмного матеріалу набуття вміння і навичок конкретних розрахунків та обґрунтувань, опрацювання, публічного та письмового викладу (презентації) певних питань дисципліни.

Поточний контроль здійснюється в двох формах:

- контроль систематичності та активності роботи студентів протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;
- модульний проміжний контроль.

У разі невиконання завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом декана. Порядок такого контролю визначає викладач.

Об'єктом поточного контролю знань студентів є:

- відвідування лекційних та семінарських занять;
- систематичність та активність роботи на семінарських і практичних заняттях;
- виконання обов'язкового завдання для самостійного опрацювання;
- виконання одного з вибірових завдань для самостійного опрацювання;
- участь в студентських конференціях та олімпіадах.

Підсумкове оцінювання знань. Загальна підсумкова оцінка знань з дисципліни складається з суми балів за результати поточного та модульного контролю. До екзаменаційної відомості заносяться сумарні результати в балах за 100-бальною шкалою, 4-х бальною національною шкалою та за шкалою ECTS.

Кожен змістовний модуль оцінюється за 100-бальною шкалою. Підсумковий контроль визначається як середня двох контролів за перший та другий модулі. Екзамен проводиться за наявності незадовільної оцінки підсумкового модуля або за вибором студента.

13. Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Розподіл балів, які отримують студенти при поточному оцінюванні знань (екзамен)

Поточне тестування та самостійна робота								Проект	Тест	Іспит*
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40	20	100
5	5	5	5	5	5	5	5	40		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

*Студент має вибір і може з метою підвищення оцінки за власним бажанням скласти іспит (тестування в умовах онлайн-навчання).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

Методичні вказівки до проведення семінарських та практичних занять з курсу «Місцевий та регіональний розвиток» для здобувачів вищої освіти за ОП Регіональне управління спеціальності 073 «Менеджмент» та 281 «Публічне управління та адміністрування»/ Укл. Гудзь П.В. Запоріжжя: НУ «ЗП», 2019. 21 с.

15. Рекомендована література

Базова література

Державне та регіональне управління: навч. посібник/ А.Ф. Мельник, А.Ю. Васіна, О.П. Дудкіна; за заг. ред. А.Ф. Мельник. – Тернопіль: Економічна думка, 2014. 452 с

Савченко В.Ф. Регіональна економіка: Навч. посібник. К.: Кондор, 2012. 339 с.

Кобилін П.О. Семінар з проблем регіонального розвитку: навчально-методичний посібник для аудиторної та самостійної роботи студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» за спеціальністю «Економічна та соціальна географія». Харків, 2016 73 с.

Мамонова В. В. Методологія управління територіальним розвитком : монографія /В. В. Мамонова. – Х. : Вид. ХарПІ НАДУ "Магістр", 2006. 196 с.

Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с

Афанасьєв М. В. Побудова системи управління якістю в діяльності органів виконавчої влади регіону : монографія / М. В. Афанасьєв, Л. Г. Шемаєва, Л. Й. Аведян та ін. ; [за заг. ред. канд. екон. наук, доцента Л. Г. Шемаєвої. Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. 472 с.

Борденюк В. І. Міське самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії : монографія. К. :Парламентську вид-во, 2007. 540 с.

А. Ткачук Конкурентоспроможність територій : практ. посібн. / А. Ткачук, В.Толкованов, С. Маяковський та ін. К. : Легальний статус, 2011. 252 с/

Ткачук А. Ф. Місцевий та регіональний розвиток. Участь громадян у місцевому розвитку. Практичний посібник для практичних людей. К. ІКЦ «Легальний статус», 2012. 144 с.

Регіональна політика: правове регулювання. Світовий та український досвід». Видання друге, доповнене / за заг. ред. А. Ткачука. К. Леста, 2011.

Допоміжна література

Джон П. Кретцман, Джон Л. Малкнайт «Розбудова громад за рахунок внутрішніх ресурсів. Шлях до відкриття й мобілізації ресурсів громади»; переклад з англ. К. : Четверта хвиля, 2006. – 256 с.

Методичний посібник для учасників Всеукраїнського конкурсу проектів та програм розвитку місцевого самоврядування. К., 2014.

Смешко О. Г. Региональная экономика: факторы развития: монография. СПб.: Издательство Санкт-Петербургского университета управления и экономики, 2014. 266 с.

Гранберг А. Г. Основы региональной экономики: учебник для вузов / Гос. ун-т Высшая школа экономики. 5-е изд. [стер.]. М.: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2006.

Petro Gudz&Iryna Dawydenko... Support System of Solutions for Planning Sales Actavaties in the Tourizm Industry. International Journal of Engineering and Advanced Technology (IJEAT). ISSN: 2249-8958, Volume-8 Issue-6, August, 2019. P. 3979-3983
<https://www.ijeat.org/wp-content/uploads/paper/s/v8i6/F9082088619.pdf> Scopus

Gudz P., Gudz M., Vdovichena O., Tkalenko O. (2020) *Scientific Approaches for Planning the Architecture for Urban Economic Space*. In: Onyshchenko V., Mammadova G., Sivitska S., Gasimov A. (eds) *Proceedings of the 2nd International Conference on Building Innovations*. ICBI 2019. Lecture Notes in Civil Engineering, vol 73. Springer, Cham https://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-3-030-42939-3_57

Гудзь П.В. Гудзь М.В. Публічне адміністрування регіональним і локальним туристичним розвитком на основі узгодження інтересів учасників ринку с.112-136. Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі. За ред. проф. Матвійчук Л.Ю. Луцьк: вид-во Луцький національний технічний університет, 2020. 256с.

Bazeli B., Gudz P., Patryk Krzemieniewski. Analiza formowania i wykorzystania budżetu gminy Chodzież_w latach 2014-2018. Економічні інновації.Зб. наук. праць. Т.21. № 3.Вип. 3 (72). 2019. С.54-58.

Гудзь П. В. Роль ОТГ в новій конфігурації економіки регіонального простору. Економіка та право. 2018. № 2 (52).С. 24-34.

Нормативно-правові документи

«Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017. 182 с.

Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки Урядовий кур'єр від 14.08.2020 — № 156

Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430 (Офіційний вісник України, 2018 р., № 52, ст. 533),

Енергетична стратегія України на період до 2035 року “Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність”, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 р. № 605,

Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року, Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 16, ст.70

Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820 (Офіційний вісник України, 2017 р., № 94, ст. 61),

Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 932,

Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням, схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. № 271;

Рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням, утвореної згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 р. № 20 (Офіційний вісник України, 2017 р., № 10, ст. 16),

Державна програма розвитку регіону українських Карпат на 2020-2022 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2019 р. № 880 (Офіційний вісник України, 2019 р., № 86, ст. 51)

Стратегія регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року Рішення обласної ради від 12.12.2019 № 134

Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 932 "Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів".

Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 № 79 "Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації"

Інформаційні ресурси

Інтернет-портал для управлінців Менеджмент.com.ua [Електронний ресурс]. URL: <http://www.management.com.ua/cm/>

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>

Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.portal.rada.gov.ua>.

Офіційний сайт Державного агентства України з інвестицій та розвитку. URL: <http://in.ukrproject.gov.ua/>.

Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Офіційний сайт Національного агентства України з питань державної служби. URL: <http://www.nads.gov.ua/control/uk/index>.

© НУ «Запорізька політехніка», 2021 рік